

Voorkomen overgewicht

Samenwerking met regionale

Overgewichtpreventie staat momenteel hoog op de agenda van gezondheidsbevorderend Nederland. Het Voedingscentrum draagt daar onder andere aan bij met de publieke voorlichtingscampagne *Maak je niet dik!*. Daarnaast heeft de organisatie een Masterplan Preventie Overgewicht gemaakt, waarin samenwerking met partners in het veld naar voren komt, zoals GGD'en en thuiszorgorganisaties. In het onderzoek *Preventie van Overgewicht, lokale behoeften in kaart gebracht* komen de mogelijkheden om de krachten te bundelen naar voren.

JENY
SCHROTENBOER
EN YVONNE
ZEBREGS
STUDENTEN VOEDING
EN GEZONDHEID,
WAGENINGEN
UNIVERSITEIT

HET MASTERPLAN 'Preventie van Overgewicht' van het Voedingscentrum heeft een brede basis en is onlangs ingediend bij het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS) als strategisch plan in de strijd tegen overgewicht. Het besteedt niet alleen aandacht aan voeding, maar ook aan beweging; het zet in op voorlichting en op het stimuleren van veranderingen in de fysieke en sociale omgeving; en het richt zich in deelprojecten op verschillende doelgroepen met een zogenoemd hoog gezondheidsrisico, onder wie allochtonen en mensen met een lage sociaal-economische status. Voor de uitvoering van het plan voorziet het Voedingscentrum samenwerking met een aantal strategische partners in het veld, zodat deskundigheid en de aanwezige ervaring optimaal kunnen worden benut bij het aanpakken van het groeiende volksgezondheidspro-

bleem. Twee mogelijke samenwerkingspartners zijn de GGD'en en de thuiszorgorganisaties. Beide organisaties zijn stevig verankerd in het veld en hebben jarenlange ervaring met gezondheidsbevordering op lokaal en regionaal niveau. Bovendien hebben ze kennis van en toegang tot de verschillende doelgroepen.

Tussen september 2004 en februari 2005 is een verkennend onderzoek uitgevoerd naar de mogelijke rol die GGD'en en thuiszorgorganisaties op lokaal en regionaal niveau kunnen spelen als het gaat om de preventie van overgewicht. Hiervoor is gekeken naar wat zij al doen, wat de randvoorwaarden zijn en welke ondersteuning het Voedingscentrum daarbij kan leveren. Het werd uitgevoerd als start van de Masteropleiding Nutrition and Health van de vakgroep communicatiewetenschappen aan de Wageningen Universiteit. De hoofddoelstelling was

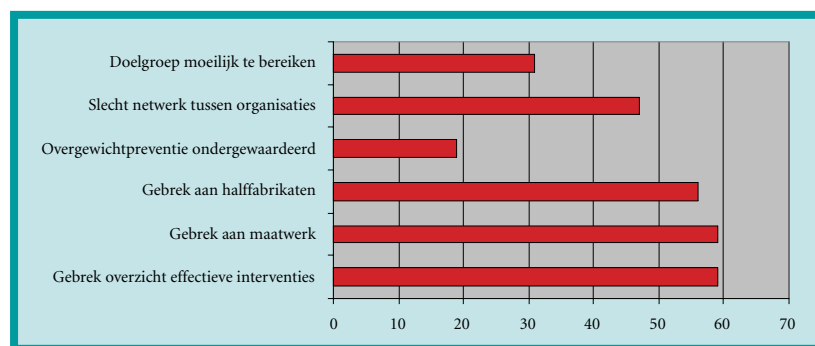
het inventariseren van de behoeften van lokale uitvoeringsinstanties op het gebied van overgewichtpreventie. Hierna kan het Voedingscentrum de verkregen inzichten toepassen binnen het totaalplan 'Preventie van Overgewicht'. Op basis van de bevindingen zijn adviezen gegeven voor de ondersteuning en uitvoering van lokale activiteiten ter preventie van overgewicht. Ook worden de resultaten van het onderzoek gebruikt voor de campagne *Maak je niet dik!*.

Veldonderzoek Binnen het onderzoek is een literatuurstudie gedaan en zijn GGD'en en thuiszorginstellingen benaderd om de lokale behoeften rond overgewichtpreventie te inventariseren. Het veldonderzoek bestond uit drie onderdelen: screening van nota's over lokaal gezondheidsbeleid, telefonische interviews met GGD'en en schriftelijke interviews met thuiszorginstellingen.

Lokaal beleid In totaal zijn 27 gemeentelijke nota's gescreend. Het ging om een random selectie uit het totale aantal nota's over lokaal gezondheidsbeleid. Na het lezen van deze nota's bestond de indruk dat de nota's over de onderwerpen voeding en overgewicht weinig gedetailleerd en onvergelykbaar zijn. Geconcludeerd werd dat overgewicht evenveel aandacht krijgt als andere gezondheidsgerelateerde onderwerpen waar GGD'en aan werken, zoals roken en alcohol. Binnen het onderwerp voeding en overgewicht heeft vooral de jeugd prioriteit.

GGD'en GGD'en kunnen weinig uitspraken doen over mogelijkheden op het gebied van overgewichtpreventie. Behalve de huidige activiteiten van de GGD'en worden door geldge-

Afbeelding: knelpunten die worden genoemd door GGD'en (n=32) en de bijbehorende percentages.

le partners opzoeken

brek andere mogelijkheden niet verder uitgewerkt. Wel gaven GGD'en knelpunten aan bij het succesvol uitvoeren van activiteiten ter preventie van overgewicht (afbeelding). De meest genoemde knelpunten, waarbij het Voedingscentrum een ondersteunende rol kan spelen, zijn een gebrek aan maatwerk en aan effectieve interventies. Ook werden gebrek aan half-fabrikaten, een slecht netwerk tussen organisaties en de slechte bereikbaarheid van de doelgroep genoemd. Verder was het vaak een knelpunt dat overgewicht door een aantal gemeenten niet wordt erkend als een belangrijk en groeiend volksgezondheidsprobleem, waardoor er weinig geld voor wordt vrijgemaakt. GGD'en gaven aan behoefte te hebben aan materialen van het Voedingscentrum die zijn gericht op specifieke doelgroepen en waarin ook het thema 'bewegen' is geïntegreerd. Deze kunnen door GGD'en actiever bij projecten worden ingezet. Uit het onderzoek blijkt dat ruim de helft van de GGD'en zich in een opstartende fase van overgewichtpreventie bevindt en de andere helft in een uitvoerende fase. De belangrijkste doelgroepen waarop GGD'en hun activiteiten rond overgewichtpreventie richten, zijn de jeugd en hun ouders. Uit het onderzoek bij de thuiszorg kwamen vergelijkbare resultaten.

Conclusies Uit dit onderzoek is een aantal aanbevelingen naar voren gekomen, die in de toekomst kunnen worden toegepast. Ten eerste zou aan GGD'en en thuiszorginstellingen meer duidelijk moeten worden gemaakt wat deze organisaties in het kader van preventieactiviteiten kunnen betekenen, bijvoorbeeld via actieve mailingen, nieuwsbrieven, publicaties in vakbladen en informatie op de

De bestaande materialen van het Voedingscentrum, waarover GGD'en of thuiszorgorganisaties al kunnen beschikken.

websites. Ook zouden meer direct inzetbare materialen of half-fabrikaten beschikbaar moeten worden gesteld, die zijn afgestemd op de verschillende doelgroepen en waarin het thema 'bewegen' is geïntegreerd. Bovendien moet worden gedacht aan een overzicht van effectieve materialen voor overgewichtpreventie, gespecificeerd naar de verschillende doelgroepen.

Ook kunnen GGD'en en thuiszorgorganisaties worden ondersteund met het bereiken van de lokale overheden, bijvoorbeeld door gesprekken met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

Op lokaal gebied kunnen deze organisaties worden ondersteund bij (overtuigende) formuleringen voor nota's op het gebied van lokaal gezondheidsbeleid. Daarbij kan ook worden gedacht aan het geven van een overzicht van mogelijke voorzieningen en regelingen, die gemeenten lokaal kunnen toepassen om overgewichtpreventie te vergemakkelijken en verbeteren. Lokale interventies moeten, waar relevant, in samenwerking met GGD'en worden uitgevoerd. Daarnaast zouden landelijke organisaties kunnen deelnemen aan regio-

nale of provinciale overlegorganen, die een aantal GGD'en aan het opzetten zijn.

Tot slot is het aan te bevelen via het uitwisselen van kennis en ideeën samen te komen tot effectieve manieren van overgewichtpreventie. Overgewichtpreventie staat op lokaal niveau nog in de startblokken. De

Overgewicht door gemeenten niet altijd erkend als probleem

verwachting is dat alle aspecten van overgewichtpreventie, zoals die aan bod kwamen in de interviews, in de komende jaren meer vorm, structuur en diepgang zullen krijgen. Antwoorden op vragen en oplossingen voor behoeften en knelpunten konden niet altijd worden gegeven door middel van de gehouden interviews. Verder onderzoek, overleg tussen de gezondheidsbevorderende instanties en gesprekken met overheden zijn hiervoor noodzakelijk.

Referenties

Renes J, Hinlopen C, Hillen-Faas M, Spikmans F. Preventie van Overgewicht, Lokale behoeften in kaart gebracht. Wageningen Universiteit, 2005.